

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

ZÁPIS ZE STUDIJNÍ CESTY DO RAKOUSKA V RÁMCI KLÍČOVÉ AKTIVITY - MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Registrační číslo projektu: CZ.1.04/5.1.01/51.00038

Název projektu: Nové formy individuální péče o děti do 7 let věku nerodičovskou osobou jako nástroj odstranění překážky pro vstup na trh práce a zdroj pracovních příležitostí ve Středočeském kraji

**uskutečněné ve dnech 17.10.2011 až 20.10.2011 v St. Pölten a Vídni,
organizované zahraničním partnerem - Institut für Ehe und Familie (IEF)**

Účastníci zahraniční studijní cesty:

Bobovská Věra
Kovářová Barbora
Machovcová Barbora
Slunečková Miluše
Štěpová Petra
Tomko Lukáš
Vernerová Milada

Programu studijní cesty v Rakousku ve dnech 17.10.-20.10. 2011 se zúčastnili:

výše uvedení účastníci, členové české delegace projektu, za zahraničního partnera projektu – zástupci vedení a pracovníci Institutu für Ehe und Familie Wien, zástupci a pracovníci Familienservice St. Pölten, zástupci vedení poradenské služby IEF Wien, zástupci služby „Oma-Dienst“ spolku Katolischer Familienverband der Erzdiözese Wien, poslankyně Národní rady a spolková předsedkyně organizace Frau in der Wirtschaft, zástupce a pracovnice Bundesministerium für Wirtschaft, Familie und Jugend, odd. Mezinárodní mládežnické a rodinné politiky Wien, zástupce Österreichisches Institut für Familienforschung na Vídeňské univerzitě, poslankyně vídeňského zemského sněmu-členka obecní rady-předsedkyně Vídeňského spolku rodin Wiener Familienbund.

17.10.2011

Odjezd z Prahy v 15:00, příjezd do Vídně ve večerních hodinách, ubytování - Austria Classic Hotel Wien, Praterstrasse 72, 02 Leopoldstadt, Wien.

Porada projektového týmu, příprava na odborný program studijní cesty, diskuse nad materiály („Péče o děti-statistika BMWF“-Spolkového ministerstva hospodářství, rodiny a mládeže, „Vývoj návštěvnosti školek 0- až 2-letých a 3- až 5-letých (2007 a 2010) a 5-letých dětí (2008,2009,2010).

18.10.2011

Odjezd z Vídně do St. Pölten

I. blok – 10:00 – 12:30

Informace a seznámení s péčí o děti ve spolkové zemi Dolní Rakousko, vzájemná výměna zkušeností se zahraničním partnerem o nových formách péče o děti a trhu práce.

Místo konání: Familienservice, Landhausboulevard, budova 7, 3100 St. Pölten

1. Úvodní slovo na zahájení setkání pronesl a dopolední program moderoval **Dr. Peter Pitzinger**, ředitel dolnorakouského referátu pro rodinu, který působí i ve spolkové vládě jako společný zástupce spolkových zemí v oblasti rodinných záležitostí. Jednání se účastnil dále jeho spolupracovník pan Dieter Kraus, v rodinném centru má na starosti komunikaci a podporu projektů. Podány základní informace o významu a činnosti centra, které mj. zaměstnává přes 200 externích pracovníků, je zde centrála spolku „Ruku v ruce“, poradna pro rodiče i hrací prostory.
2. Vedoucí projektu **Ing. Lukáš Tomko** představil hlavní body projektu Farní charity Starý Knín (dále jen FCHSK) Nové formy individuální péče o děti do 7 let věku nerodičovskou osobou jako nástroj odstranění překážky pro vstup na trh práce a zdroj pracovních příležitostí ve Středočeském kraji. (Péče individuálního charakteru je pro malé děti vhodnější - vzájemná rodičovská výpomoc, dětské skupiny. Působení při vzniku nového zákona o službách péče o děti, poskytnutí služeb cílovým skupinám projektu – zřizovatelům a poskytovatelům služeb a rodičům dětí.) Smyslem projektu je i přenos zahraničních zkušeností do podmínek v ČR, kde potřeba rozšiřování dalších forem péče o děti je v současné době dána i demografickým vývojem (silné ročníky 70.let) – pro děti těchto rodičů není dostatečná kapacita míst v MŠ, jeslích).
3. Představení jednotlivých přítomných členů realizačního týmu projektu a zástupců partnerů projektu (uvedeny činnosti a aktivity v oblasti péče o děti, nedostatečná kapacita míst péče o malé děti v institucionálních zařízeních aj.).
4. **Přednáška Dr. Petera Pitzingera** – seznámení s vývojem rodinné problematiky, současné struktury rodiny, demografie v Dolním Rakousku (druhá největší spolková země Rakouska).
  - Byly uvedeny některé *statistické údaje* za minulý rok (13641 živě narozených dětí, 6845 uzavřených manželství, 3736 rozvodů, klesající porodnost -2317 negativní bilance porodů). V Dolním Rakousku (obdobně jako v celé zemi) se mění struktura rodin – převážně sice manželské páry, vzrůstá počet nesezdaných soužití a matek samoživitelek. Demografický vývoj v Rakousku (problém – klesající porodnost, stárnoucí populace). Přehled a porovnání plodnosti v zemích Evropy (nejvýše Irsko, Francie a Skandinávské země, v ČR – nízký koeficient pod 1,5). Vývoj v Evropě směřuje k brzkému návratu matek do pracovního procesu (což ale neodpovídá zájmu dítěte). V Rakousku celkově více než ¾ matek je zaměstnaných - na plné či částečné úvazky (neodpovídá ve skutečnosti přání a potřebám rodin – např. dle průzkumu by jen 4% matek chtěla pracovat na plný úvazek, 13% na částečný úvazek, většina matek s malými dětmi by raději nepracovala vůbec).
  - *Rámcové podmínky rodinné politiky Dolního Rakouska*, regulované vládou – rodinný příspěvek (pro každé dítě – podle věku dětí a počtu dětí v rodině - od 105 € - 178 €) – daňové zohlednění rodiny (zavedeno odečtení nákladů na hlídání dětí z daní) – tzv. „příspěvek na péči na dítě“ (Vypláceno od narození dítěte do 36. měsíce věku, ve výši 436 €/měsíčně každé matce, i když předtím nepracovala. Možnost volit i kratší variantu, aby se žena dříve vrátila do zaměstnání – např. pečuje-li žena o dítě jen po dobu 1 roku – 1000 €/měs. Většina rodičů zatím volí delší variantu).
  - Rodinná politika – podpora aktivit, centrum pro rodinu má sídlo přímo v budově zemského sněmu. (Referát pro rodinu Dolního Rakouska má podporu zemského hejtmana Dr. Erwina Prölla i zemské rady pro rodinu – Mag. Barbary Schwarz.)

Struktura péče o děti v zemi Dolního Rakouska:

- *Kindergarten* - mateřské školky (přes 1000 školek, 40 tis. dětí – od 2,5 let věku, stěžejní forma péče o děti)
- *Tagesmutter* (-vater) – denní matka (otec) – pečuje o cizí děti u sebe doma. Podmínky: pečující osoba musí být sama matkou, max. 7 dětí v péči, z toho max. 4 předškolního věku, povolení Okresního úřadu (splnění zdravotních, prostorových, osobnostních předpokladů – prověření mj. i dalších osob v domácnosti). Vzdělání včetně praxe v rozsahu min. 160 hodin. Centrum pro rodinu preferuje tuto formu péče (nejvhodnější pro dítě, flexibilnější pro rodiče, hlídající osoba může zůstat doma a vedle svých dětí -není podmínkou- pečovat o cizí dítě).
- *Horte* – externí družina pro děti (většinou privátní ráz)
- *Tagesbetreuungseinrichtungen* – denní pečovatelská zařízení (určitých sdružení, rodičovských společenství, spolků - péče o děti od narození do 15 let - ve skupinách)
- *Nachmittagsbetreuung* – odpolední péče o děti, při národních školách
- *Oma/Opa Dienst* - služba babičky (dědečka) „na zapůjčení“ –(přínos pro děti i seniory, flexibilita)
- *Mobile Mamis* – pečující osoba přichází pravidelně na část dne do rodiny dítěte (až do 15 let věku dítěte, urč. pedagogické vzdělání)
- *Kinderstube* – jesle pro nejmenší děti (až 5 dětí na jednu pečovatelku – nemusí mít takové vzdělání, často zřizovatelem jednotliví zaměstnavatelé)
- *další formy* péče o děti (Babysitterbörse, rodičovská centra s krátkodobou péčí, prázdninové aktivity aj.)

Aktivity a prorodinná opatření Centra pro rodinu Dolního Rakouska

- rodinný pas (využívá jej 160 tis. rodin, výhody pro rodiny-slevy, rekreační, ozdravné pobyty aj.)
- kancelář pro dětská hřiště (příspěvky rod. referátu, hrací místa, poradenství pro zřizování a využívání herních míst)
- při přihlašování narozeného dítěte dostávají rodiče od obce desky na základní dokumenty – (životní archiv dítěte), základní informace pro rodiče aj.
- v mimořádných situacích se poskytuje finanční podpora (sociální, podpora v nouzi)
- podpora pro denní matku (až 330 €/měsíčně - na úhradu služby)
- mateřská škola v Dolním Rakousku – dopoledne bezplatná, odpoledne cena max.80 €/měsíčně
- rodičovské školy (různé formy – např. večerní)
- podpora rodinné politiky v obcích (vyznamenávání obcí, podílejících se na podpoře rodin aj.)
- rodiče dostávají šanon s důležitými informacemi pro rodiny s dětmi, shrnutí důležitých dokumentů
- další akce pro rodiny organizované v Dolním Rakousku – např. organizace akcí pro společné trávení volného času pro rodiny, záležitosti spojené s využíváním rodinného pasu, příprava zájmových programů pro rodiny, např. organizování tzv. „vandrovních dnů“, vstup na určité akce a do urč. objektů pro rodiny zdarma (např. koupaliště v určených dnech aj.).

5. **Panelová diskuse** účastníků projektu se zástupci zahraničního partnera, o nových formách individuální péče o malé děti v předškolním věku.

Diskutovaná témata

- otázka financování a podpory státu institucionálních a alternativních forem hlídání dětí v zemích ČR a Dolního Rakouska (kde např. stát plně 100% dotuje kvalifikované pedagogy, 50% dotace na nepedagogické pracovníky, u ostatních forem finanční náklady hradí zřizovatel, rodiče dostávají příspěvek na úhradu služby (73 €/dítě). Privátní formy jsou ale nákladnější).
- otázka možnosti „šeku“ na nákup služeb péče o dítě
- Finanční zdroje státu na dotaci rodinné politiky (Dolní Rakousko- r.2009-25 mil. € ročně, r. 2011 – 15 mil. € ročně).

- Otázka stravování dětí u alternativních forem hlídání v Dol. Rakousku (individuálně, dle domluvy, např. Tagesmutter většinou zajišťují a vaří pro děti kompletní stravu)
- Problematika práce zaměstnaných matek, práce na částečné úvazky je v Rakousku běžná
- Začleňování dětí se zdravotním postižením (asistentská služba)
- Registr poskytovatelů služeb péče o děti (veřejně přístupný na internetu)
- Ověřování podmínek pro poskytnutí povolení k pečovatelské službě
- Tagesmutter – 3 způsoby při provozování hlídací služby (samostatná výdělečná činnost, formou zaměstnaneckého vztahu u zřizovatele-poskytovatele služby, kombinovanou formou osoby zaměstnané a samostatně výdělečně činné). Podle formy – rozdíly v kompetencích, přidělování svěřeného dítěte, organizaci osobního času, požadavcích aj.
- Zajištění pojištění pro pečující osobu a svěřené dítě
- Zajištění kvalifikace a průběžného dalšího vzdělávání pečujících osob (např. u Tagesmutter vedených pod určitým poskytovatelem)

Přílohy:

- presentace Dr. Pitzingera
- informační materiály a výstupy projektů (familienpass a „Meine Dokumente“)

12:30 – 14:00

Přestávka na oběd (v Landhausküche)

2. blok – 14:00 – 16:00

Rozhovor se zástupkyní spolku „Family Business“, Schulgasse 3, 3100 St. Pölten, paní Alicí Pitzinger-Ryba, jednatelkou spolku.

Účastníci akce se seznámili s organizací a náplní činnosti spolku Family Business, který byl založen v r. 1999. Jednatelka spolku paní Pitzinger byla po určitou dobu mj. zástupkyní země pro sladování rodinného a profesního života v EU. Sídlo spolku je v Dolním Rakousku, jeho působnost je ale pro celé Rakousko.

- Klíčovou kompetencí spolku je mj. internetová databáze všech poskytovatelů služeb péče o děti (www.kinderbetreuung.at). Zveřejnění v seznamu je bezplatné, průběžně aktualizováno. Zveřejnění např. 98% všech MŠ v Rakousku, celkem 10 913 zařízení pro děti ve věku od 0 – 15 let.

Hlavní stránka na internetu kromě seznamu poskytovatelů umožňuje získat informace o dalších činnostech a aktivitách spolku, s uvedením sponzorů (mj. dotace poskytnuté Ministerstvem hospodářství, či sponzory z jednotlivých spolkových zemí). Posílení společenské zodpovědnosti firem za řešení rodinných otázek a naopak nabídnutá pomoc spolku při řešení problémů zaměstnanců sponzorských firem.

- Poskytnutí informací pro služby Babysitterbörse. Např. každá pečovatelka, která absolvuje vzdělávací kurz a obdrží Certifikát o jeho absolvování, dostane určité ohodnocení – které je mj. zveřejněno v seznamu. (Rodina při výběru pečovatelky přihlíží i k danému hodnocení.) Pracovní skupina v oblasti poradenství pro výchovu zajišťuje info o institucích a společnostech, které pořádají kurzy v rozsahu min. 8 hodin pro pečovatelky nad 21 let (v rozsahu 16 hodin – pod 21 let věku). Poskytnutí informací z oblasti zdravotní, první pomoci, všeobecné znalosti, otázky výživy, dovednosti – herní prvky aj. (cca 80 €/cena kurzu). Má-li pečovatelka daný certifikát, rodiče dítěte (do 10 r. jeho věku) si mohou z daní odečíst určitou částku za rok na péči o dítě.

- Zprostředkování práce pro Au-pair, spolek má výjimku od Ministerstva hospodářství (kromě dívek z Rakouska, lze od r. 2001 zprostředkovat práci i pečovatelkám z dalších států, např. ČR, SR, Polsko aj. na dobu 1 roku, nejnižší příjem 374 €/v patnácti platbách za rok)

- Další aktivity spolku – např. pořádání prázdninových pobytů v několika turnusech (externí lektori, vedoucí na táborech z řad pedagogů – vedl. mzdové náklady). Rodiče hradí pouze část nákladů, poskytnutí dotace.
  - Poradenství pro rodiče (tzv. „horká linka“), mj. v oblasti daňového poradenství pro rodiny – zajišťují zaměstnanci centra
  - Projekt „Kids Care“ – odpovědi na dotazy firem ad rodinné poradenství.
  - Záměr spolku mj., aby byla preferována individuální péče o děti do 3r. věku v domácím prostředí (vlastním rodičem, či Tagesmutter či Au-pair aj.)
- V současné době Family Business již nemá zastoupení v politice, soustřeďuje se ale na veřejnou prezentaci činnosti s důrazem na odborné působení v oblasti rodinné problematiky.

Přílohy:

- presentace paní Pitzinger-Ryba

16:00 – 18:00

Prohlídka městského centra, odjezd ze St.Pölten do Vídně

19.10.2011

1. blok 9:00 – 10:00

Setkání s Elisabeth Wieser-Hörmann, vedoucí Beratungsdienst (poradenské služby) Institutu pro manželství a rodinu (IEF)

Místo konání: Institut für Ehe und Familie, 1010 Wien, Spiegelgasse 3/8

1. Vedoucí projektu **Ing. Lukáš Tomko** představil záměr našeho projektu FCHSK, seznámil zástupce poradenské služby IEF se současnou situací v ČR v oblasti péče o malé děti (mj. nedostatečná kapacita míst v předškolních zařízeních). Náš projekt preferuje individuální péči – formou vzájemné rodičovské výpomoci a péči o děti v dětských skupinách, s cílem získat společenskou podporu, napomoci při legislativní úpravě, poskytnout podporu poskytovatelům služby i rodičům). Při zavádění nových forem péče o malé děti bychom rádi čerpali zkušenosti z rakouského prostředí.
2. Představení českých účastníků jednání a jejich činnosti v projektu – za FCH Starý Knín, zástupců partnerských měst a farních charit.
3. Vedoucí poradenské služby IEF Elisabeth Wieser-Hörman hovořila o situaci v péči o malé děti v současné společnosti v Rakousku. (Názory o brzkém návratu matek zpět do zaměstnání nejsou v souladu se snahou zejména neziskových organizací posílit vazby v rodině a umožnit, aby malé děti mohly co nejdéle zůstat v péči rodičů, poté jim zajistit individuální péči s důrazem na zdravý vývoj dítěte). Zkušenosti s péčí o děti v institucionálních zařízeních – MŠ, v privátní sféře různých iniciativ, s individuální péčí nerodičovské osoby. Podpora státu rodině finančním příspěvkem (krátký, delší model), zvýhodnění rodin při zajištění péče o dítě (i v případě, pečuje-li o dítě babička, která splní požadavek alespoň krátkého vzdělání, lze náklady na péči daňově odečíst).
4. Model poradenství pro rodinu Rakousku
Nárůst rozvodovosti ve všech spolkových zemích vyvolal zřízení poradenských míst pro rodinu (400), z toho 80 sídlí přímo v místě soudů. Poradny poskytují informace a poradenství v úředních dnech (přítomnost rodinného poradce, psychologa, soudce). Stát finančně hradí personální náklady poradenství (cca 10-12mil. €/ročně), provoz zařízení hradí organizace. Existuje asi 50 dalších organizačních seskupení, včetně církevních – sdruženy v pracovní skupině. Na různých úrovních

působí rodinná kompetenční centra, zřízená Ministerstvem pro rodinu a hospodářství, zajišťující rodinám nízkoprahový přístup. Činnost v oblasti poradenství, seminářů, pomoc v situaci při a po rozvodu či odloučení. Model „Duhové skupiny“ – setkávání dětí ve 2 cyklech. Projekt „Učební kavárna“ – zapojení dětí z neúplných rodin, integrace dětí z emigrantských rodin aj. Bezplatná služba, včetně poradenství v oblasti výchovy, podpora různými složkami státu (bohužel není sjednoceno). Finanční poradenství pro mladé lidi - FinanzCoaching (již děti mají své účty, snaha institutu naučit je zacházet s finančními prostředky a správně hospodařit).

2. blok 10:00 – 11:00

Rozhovor s týmem pracovníků z IEF a jeho ředitelem prof. Günterem Danhelem

Místo konání: Institut für Ehe und Familie, 1010 Wien, Spiegelgasse 3/8

1. Vedoucí projektu **Ing. Lukáš Tomko** seznámil Prof. Dr. Güntera Danhela, ředitele IEF a další účastníky týmu IEF se záměry a současnou situací v realizaci projektu.

2. **Prof. Günter Danhel, ředitel IEF** podal stručnou charakteristiku organizace Institut für Ehe und Familie (IEF), založené již v roce 1973, která je zahraničním partnerem našeho projektu. Posláním IEF je koncepční působení v oblasti rodinné politiky, ovlivňování a vytváření podmínek pro prostředí přátelské rodině a spolupráce při tvorbě norem podporujících zdravý vývoj rodin, včetně optimálního prostředí pro vývoj dítěte. Cílem činnosti je podpora praktických aktivit rodiny, rodinné poradenství, sociální práce s rodinou, ale též přenos výsledků vědecké a výzkumné činnosti do praxe rodinné politiky. Individuální formy péče o malé děti jsou v Rakousku široce využívány (stabilita vztahů v rodině podle výsledků výzkumů má dopad na sociální i emoční stránku dítěte). Problémem států EU však je, že tyto vědecké poznatky nejsou v praxi zohledněny, naopak sílí trend a snahy zapojovat ženy matky co nejdříve zpět do práce a děti umístit do institucionálních zařízení. Institut se snaží působit na povědomí veřejnosti o důležitosti individuální péče o děti a podporovat tyto snahy alespoň na národních úrovních. (Přitom např. v Rakousku vychází kalkulace péče o dítě do 3r. věku umístěného v zařízení péče o děti na 1000 €/měsíčně, rodiče ale dostávají příspěvek na individuální péči jen 430 €/měsíčně.). Základní směr rodinné politiky – vysvětlovat principy předností vlastní výchovy před péčí jinými subjekty a umožnit rodinám svobodu volby při výběru formy péče o dítě, dle vlastních potřeb a dané situace.

Organizace a úprava rodinné politiky v Rakousku – je řešena jednak na celostátní úrovni (např. daně), jednak je odlišně upravena v jednotlivých devíti spolkových zemích (nejpříznivěji pro vývoj dítěte jsou podmínky stanoveny v Dolním a Horním Rakousku, naopak např. ve Vídni převažuje jeden typ zařízení – jesle, školky – dáno silnou dotací těchto zařízení se strany státu, snahy posouvat hranici pro výchovu dětí v kolektivním zařízení už na 1 rok věku dítěte).

3. **Panelová diskuse** účastníků projektu se zástupci pracovního týmu zahraničního partnera k výše uvedené problematice:

- možnosti pro posílení a motivaci rodičů při volbě různých forem péče o dítě
- otázky financování péče o děti v ČR (snahy, aby rodiče dostávali určitý příspěvek a za něj si sami zajistili zvolenou formu péče, zatím nereálné). Financování v Rakousku (zatím rovněž není ideální situace, přetrvává určitý totalitní systém financování. Příspěvek od státu rodině na péči o dítě nestačí v průměrné rodině na pokrytí existence, je pouze kompenzací rodičům, že se vzdají plného zaměstnání, mohou si přivydělat až 16 800 € za rok a dítě svěřit po tuto dobu jiné osobě/instituci – srov. např. průměrný plat ženy v Rakousku činí 1450 €/měsíčně).

- otázka věku dítěte, kdy se ženy vracejí do zaměstnání – trend v rakouských rodinách – do dvou let věku dítěte, většinou žena zůstává doma, od 2-3 let do 5 let věku dítěte ženy pracují na částečný úvazek, poté se vracejí plně do zaměstnání.

3. blok 11:00 – 12:00

Setkání s Mag. Silvií Zamecnik z IEF, pracovníci centra v oblasti plánovaného rodičovství
Místo konání: Institut für Ehe und Familie, 1010 Wien, Spiegelgasse 3/8

Mag. Silvia Zamecnik seznámila účastníky setkání s činností a aktivitami Institutu v dané oblasti působení, zejména na mládež.

- Poradenská služba (pro ženy, které chtějí plánovaně otěhotnět, pro ženy, které nechtějí volit hormonální cestu, poradenství pro mladá)
  - Vzdělávací kurzy (Institut mj. spolupracuje s Dr. Lázníčkovou z Centra naděje a pomoci v Brně)
- Projekty pro ženy, pro muže, sdělování zkušeností na netu aj. aktivity.

Do projektu je zapojeno mnoho odborníků, mj. psychologů, pedagogů, zdravotníků aj., projekt „teenstar“ – propojení sítě v rámci EU – (model převzatý z Mnichova).

Přílohy:

- informační materiály IEF

4. blok 12:30 – 14:30

Rozhovor s Andreou Beer, vedoucí „Oma-Dienst“ z Katolischer Familienverband der Erdiözese Wien

Místo konání: „Oma-Dienst“, Hofzeile 10-12/Stiege 9, 1190 Wien

1. Vedoucí projektu **Ing. Lukáš Tomko** seznámil členky Katolického rodinného spolku vídeňské arcidiecéze „služba babiček“ s hlavními body obsahu projektu FCHSK Nové formy individuální péče o děti do 7 let věku nerodičovskou osobou a záměrem čerpat zkušenosti z rakouského prostředí.

2. Představení členů FCH SK a zástupců partnerských organizací.

3. Představení kolektivu služby Oma-Dienst (celkem 3 zaměstnanci, z toho 2 docházejí pouze na částečný úvazek).

4. Paní **Andrea Beer** seznámila účastníky se smyslem vzniku, náplní a činností služby Oma-Dienst, jejímž zřizovatelem je katolický spolek vídeňské arcidiecéze.

Rozsahem a charakterem jsou služby Oma-Dienst unikátní a významné. Smyslem vzniku služby – pomoci mladým rodinám a současně najít smysluplné uplatnění pro starší, dosud aktivní ženy, jedná se o zprostředkovatelskou službu. Působnost ve Vídni a okolí (postupně se rozšiřuje i do dalších spolkových zemí – např. „NÖ-Oma/Opa“). Organizace má stanovy, finanční krytí – příspěvek Magistrátu Vídně a Dolního Rakouska, dále z členských příspěvků (přispívají rodiče dětí i babičky, které jsou členkami spolku, nečlenové spolku hradí poplatek za zprostředkování služby). Kromě registrace ve spolku nejsou babičky nijak hlášeny (odvody, daně si vyřizují samy). Úhrada za péči o dítě je smluvní mezi rodinou a babičkou (pouze doporučená částka 9 €/hod. a dítě, není závazná).

Cílová skupina - děti od narození většinou do předškolního věku, ale i starší děti. Služby jsou poskytovány a zajišťovány dle individuálních požadavků a potřeb, frekvence je pravidelná či nárázová. Babičky ze služby Oma-Dienst dochází do domácího prostředí dítěte (pozn. na rozdíl od Tagesmutter). Rodiče dostávají několik typů na „hlídací babičky“ (z databáze spolku, obsahující přes 2tis. „babiček na zapůjčení“), ze kterých si vybírají. Některé babičky často provázejí rodiny po delší dobu a stanou se členem rodiny. Např. vyzvedávají dítě ze školy a pečují o něj do příchodu rodičů.

Další aktivity: zajištění vzdělávacích kurzů - doprovodný kurz pro babičky a kurz první pomoci (pokud „hlídací babička“ obdrží „Oma-certifikát“, mohou si rodiče náklady na hlídání daňově odečíst). Rodičovské aktivity- rodičovská akademie, společné rodinné dovolené.

5. Panelová diskuse účastníků setkání

Diskutovaná témata – Osobní kontakt s babičkami a rodinami – zpětná vazba na zprostředkovatelské centrum služby, hodnocení babiček. Úspěšnost služby při zprostředkování (např. v r.2010 – z 800 poptávek asi 500 pozitivně uspokojeno). Struktura klientely (rakouské rodiny, ale i německé a anglické rodiny, žijící ve Vídni, rodiny s převážně akademicky vzdělanými matkami). Pojištění (spolek nezajišťuje, je individuální záležitostí babiček a rodičů). Omezující kritéria a doporučení (urč. věk není podmínkou, ale fyzické a duševní schopnosti, výhodou zkušenosti s péčí a výchovou vlastních dětí či vnoučat, prostředí, náboženské vyznání není podmínkou, většinou ale z křesťanského prostředí – katolického či evangelického). Motivace babiček (cítil se potřebná, nebýt osamocená, ale i finanční důvody).

Přílohy:

- informační materiály Oma-Dienst

5. blok 15:00 – 16:30

Rozhovor s Adelheid Irina Fürntrath-Moretti, poslankyní Národní rady, držitelkou titulu „Komerzialrat“, spolkovou předsedkyní organizace „Frau in der Wirtschaft“

Místo konání: Republik Österreich Parlament, Parlamentní klub Österreichischen Volkspartei, Dr. Karl-Renner-Ring 1, A-1017 Wien

Jednání s paní **Adelheid Moretti**, poslankyní Národní rady Rakouského parlamentu se dále účastnil **Mag. Hartmut Hasenhüttl**, který působí jako její asistent.

1. Paní poslankyně **Adelheid Irina Fürntrath-Moretti** seznámila účastníky setkání s hlavními opatřeními, které se podařilo zrealizovat pro lepší uspokojení potřeby rodiny a dětí v návaznosti na působení různých aktivit na podporu rodin a péče o děti v rakouské společnosti.

„Finanční fond na vyrovnávání potřeb rodin“ – FLAF - (fond do kterého jde 4,5% z mezd a z něj jsou placeny veškeré dávky pro rodiny, aktuálně v deficitu krytém jinými rozpočtovými zdroji)

„Peněžitá pomoc v mateřství“ – (Wochengeld) – nárok má každá pojištěná žena 8 týdnů před a 8 týdnů po narození dítěte, částka ve výši průměrného výdělku za poslední 3 měsíce

„Rodinný příspěvek“ – (Familienbeihilfe) – podobné dětskému příspěvku v ČR, pro děti od narození do 24. r. (vyjím.25.r.) věku, odstupňován podle věku dítěte, zohledňuje se celkový počet dětí v rodině (příplatek za 2., 3. a další děti)

„Příspěvek na péči na dítě“ – (Kinderbetreuungsgeld) – rodiče mají možnost vybrat ze 4 rychlostních variant (30+6 týdnů - 436 €/měs; 20+4 týdnů – 624 €/měs; 15+3 týdnů – 800 €/měs; 12+2 – 1000 €/měs). Všechny varianty obsahují i povinnost otce zapojit se do péče o dítě (= „+“). Dále je možné zvolit způsob vázaný na výdělek, max. do 12měsíců (+2) věku dítěte, 80% předchozího průměrného platu, max. 2 000 €/m – určeno pro vysokopříjmové rodiče, kteří chtějí být mimo trh práce jen krátce.

„Odečtení částky vynaložené na péči o dítě z daní“ (Steuerliche Absetzbarkeit). Max. limit 2 300 €/rok. Podmínka - péče poskytovaná v akreditovaných zařízeních, či u kvalifikovaných pečovatелů. Vztahuje se jen na péči o děti do 10r. věku (snahy zejm. matek podnikatelek na posunutí do věku 15r. dítěte)

2. Péče o děti v Rakousku – z pohledu žen matek (zaměstnaných a podnikatelek)

Podpora v parlamentu – bylo prosazeno zvýšení částky na rozšíření zařízení péče o děti (rozvoj jeslí a vytvoření flexibility MŠ, prodloužení jejich provozní doby, předškolní zařízení – mj. napomáhají dětem s jazykovou bariérou aj.).

- V posledních letech se zvýšil podíl pracujících žen, matky se dříve vracejí do zaměstnání a tak se zvýšil podíl malých dětí v kolektivní péči (od 0-2r.věku dítěte -19%, 3-5r. věku dítěte - 93,4%, 6-9r. věku dítěte -17,3%).

60% zařízení je státních/obecních, povinná bezplatná dopolední docházka pro 5 a více leté, otvírací doba taková, že umožňuje plný úvazek.

Zajímavost podnikatelského svazu: "Firemní výpomoc" - významné mj. v prostředí žen podnikatelek (např. ve Štýrsku je 20tis. podnikatelek). Na základě pojištění či členství v komoře v případě, kdy rakouský podnikatel (-ka) má nějaký problém (pro nemoc, nemoc dítěte aj.) a nemůže zastavit činnost, má možnost nechat se zastoupit v práci náhradníkem (např. ženy – 23 hodin v roce, muži 70 hod. v roce). Je využíváno zejména malými firmami (až 90% všech firem je malých -od 1-10 osob.

3. Vedoucí projektu **Ing. Lukáš Tomko** představil paní poslankyni hlavní body projektu FCHSK Nové formy individuální péče o děti do 7 let věku nerodičovskou osobou jako nástroj odstranění překážky pro vstup na trh práce a zdroj pracovních příležitostí ve Středočeském kraji. Uvedl, že projekt je financován z evropského sociálního fondu, je mezinárodního charakteru, partnerem projektu v Rakousku je Institut für Ehe und Familie. Současně představil přítomné členy české skupiny.

4. **Panelová diskuse** účastníků setkání

- k demografickému vývoji a porodnosti v ČR a Rakousku (v Rakousku je aktuální úhrnná plodnost 1,4 dítěte, podle studie 70% žen je matek, 30% mateřství zcela odmítá – alarmující, rodiny s více dětmi – většinou z řad přistěhovalců). Odlišné podmínky v péči o děti na rakouském venkově.

- ad možnost daňového odpočtu za kvalifikovanou péči o děti (v Rakousku již přes 20 let, v ČR zatím neexistuje)

- ad firemní školky (v Rakousku velká podpora, iniciováno ženami podnikatelkami, v ČR – zatím legislativa před schválením)

- diskuse ve společnosti ad další vývoj péče o děti včetně alternativní (v ČR), důraz na umožnění svobodné volby formy péče při zajištění spravedlivého a účelného využití finančních prostředků – diskutabilní (ekonomické důvody). - Diskutuje se o zavedení systému šeků na péči o dítě, za které si rodiče mohou dle svých individuálních potřeb zajistit péči (zkušenosti z Hamburgu). V Rakousku existují dva názorové proudy – zajistit co nejdéle péči o dítě ve vlastní rodině (a zajistit přitom takové podmínky, aby se žena mohla plně věnovat mateřství) oproti levicovým snahám, aby se ženy co nejdříve vracely do pracovního procesu.

16:30 – 17:00

Po ukončení jednání pozvala české účastníky studijní cesty paní Adelheid Irina Fürntrath-Moretti, poslankyně Národní rady spolu s Mag. Hartmutem Hasenhüttlem k prohlídce interiéru budovy a historického sálu Rakouského parlamentu.

Přílohy:

- materiál Family Benefits and Child Care in Austria

20.10.2011

1. blok 8:45 – 10:30

Rozhovor s Dr. Markusem Wolfem a dalšími pracovníky ze Spolkového ministerstva pro hospodářství, rodinu a mládež, odd. II/7 – Mezinárodní mládežnická a rodinná politika (Internationale Jugend-und Familienpolitik)

Místo konání: Bundesministerium für Wirtschaft, Familie und Jugend, 1010 Wien, Franz-Josefs-Kai 51

1. Setkání zahájil **Prof. Günter Danhel, ředitel IEF**, zahraniční partner projektu.

Jednání se účastnila a setkání moderovala paní **Birgit Klaus**, ředitelka odboru rodiny a v programu dále vystoupila paní **Martina Stafel**, z oddělení Pomoc dětem a mládeži. Po vzájemném představení účastníků jednání seznámil **Ing. Lukáš Tomko** přítomné s hlavními body projektu FCHSK Nové formy individuální péče o děti do 7 let věku.

2. Přednáška **Dr. Markuse Wolfa ze Spolkového ministerstva pro hospodářství, rodinu a mládež** na téma Mládež a rodinná politika – srovnání situace v Rakousku a ČR.

Rakousko a ČR – srovnatelné podmínky - co do počtu a struktury obyvatelstva.

Fertilita – v Rakousku 1,44 – 1,45 (v ČR dle údaje z r. 2010 – 1,49 [ČSÚ](#)).

Byly uvedeny další srovnávací údaje (např. v Rakousku - celkový počet prac. žen – 66%, vyšší procento mužů zůstává nyní na rodičovské dovolené – až 20% čerpá 2 plusové měsíce při nejkratší variantě).

Struktura rodinné politiky na úrovni devíti spolkových zemí, obdobné problémy - stárnoucí obyvatelstvo, hledání opatření - jak zvýšit hodnoty porodnosti.

Podpora státu při sloučitelnosti rodiny a zaměstnání – ve 3 oblastech:

- Finanční výpomoc (systém rodinných příspěvků, rychlostní varianty podle volby, zapojení otců do péče o dítě, během rodičovské dovolené se rodiče mohou v péči o dítě až dvakrát vystřídat aj.)
- Infrastruktura - Od r. 2009 zavedena povinná návštěva MŠ posledního roku před vstupem do školy). Ročně vyčleněno 15 mil. € na zřízení nových míst v předškolních zařízeních. Stát se přímo neúčastní na zřizování zařízení pro péči o děti, ale poskytuje finanční příspěvky obcím na zřizování nových míst v MŠ (podmínkou pro poskytnutí stát. příspěvku je finanční spoluúčast obce).
- Flexibilita - je vyvíjen tlak, aby v praxi byly umožněny rodičům flexibilní formy organizace práce (audit rodina a zaměstnání, certifikáty obcí, firmě přátelské rodině)

3. Paní **Martina Stafel** hovořila o některých dalších **alternativních formách péče o děti**.

Tagesmutter - z celkového počtu 320 tis. malých dětí, o které je pečováno, asi 13 tis. dětí má individuální formu péče u Tagesmutter. Jednotlivé regiony mají řešenu tuto problematiku trochu odlišně, snaha státu, aby péče byla upravena závaznými pravidly – odpovídající vzdělání, schopnosti, absolvování základního pečovatelského kursu (v rozsahu 300 hod., zpracováno kurikulum pro TM). Kursy jsou spolufinancovány na regionální úrovni, pečovatelky se na nákladech podílí, po absolvování obdrží certifikát, od spolkové vlády 780€ na zahájení činnosti (stavební úpravy bytu atd.). Dvě třetiny těchto pečovatelek má pracovní poměr k organizaci poskytovatele, jedna třetina poskytuje služby na vlastní odpovědnost.

Dětské skupiny

V Rakousku funguje tato forma péče o děti přes 30 let. Různá uskupení rodičů, pedagogů, zájmová sdružení. (ve skupinách prům. 10 – 13 dětí, věkově promíchány). Skupiny musí mít státní povolení. Většinou zemí jsou finančně podporovány, často je také podporují/zřizují obce jako alternativu při nenaplnění/přeplnění MŠ. Legislativní úprava- rozlišně řešena v jednotlivých zemích Rakouska (např. ve Štýrsku – všechny formy péče o děti jsou rovnocenné – návaznost na finanční příspěvky, v jiných zemích jsou např. finanční podporou zvýhodněny pouze MŠ). Snaha, aby státem byla upravena legislativa tak, aby pro rodiče byly všechny formy péče o dítě dostupné, upravit základní finanční podporu celonárodně.

Přílohy:

- informační materiály BMWFJ

2. blok 10:45 – 11:45

Rozhovor se zástupci Österreichisches Institut für Familienforschung (Rakouského institutu pro výzkum rodiny) na Vídeňské universitě

Místo konání: 1010 Wien, Grillparzerstrasse 7/9

Rakouský institut pro výzkum rodiny zastupovala paní **Isabella Hranek (obchodní ved. institutu)**, která na setkání prezentovala přednášku a podklady od prezidenta tohoto institutu **Prof. Dr. Wolfganga Mazala**. Setkání se dále účastnila paní **Kristina Mandl** z Institutu für Ehe und Familie.

1. Účastníci české delegace byli seznámeni s posláním, činnostmi a aktivitami Institutu pro výzkum rodiny, www.oif.ac.at. Institut je v Rakousku centrální organizací, zabývající se výzkumem. Působí ve vědecké oblasti, provádí výzkum v rámci Vídeňské university, ale finančně samostatný z vlastních zdrojů – (projekty EU aj). Předmět výzkumu – široké spektrum v oblasti rodiny. Na činnosti se podílí řada odborných pracovníků. Institut ročně pracuje cca na 15ti projektech. Zpracovává dokumenty, vydává publikace, podává informace pro různé osoby a organizace, zveřejňuje výsledky činnosti a jednotlivých studií v médiích aj. Institut rovněž poskytuje informace a data pro studijní účely. Publikované studie v oblasti péče o dítě jsou poskytovány bezplatně, vydané knihy jsou v prodeji prostřednictvím daného nakladatelství. (Byly uvedeny oblasti s rodinnou tematikou, které byly zpracovány a publikovány – např. zabývající se zaměstnáním otce - „Papa geht arbeiten“, otázka rodinných forem v Rakousku vychází z genderové studie, rozpracována je publikace zabývající se odchodem dětí z domova aj.). Institut též přispívá do měsíčně pravidelně vycházejících novin Vídeňské university, další informace z oblasti péče o děti, rodinu zveřejňuje na webových stránkách

Je zapojen v výzkumné síti www.leavenetwork.org zabývající se mateřskou/rodičovskou dovolenou. Institut aktuálně pracuje na projektech, zabývajících se situací dnešní rodiny, násilí v rodině, týkající se mládeže, slučitelnosti rodiny a zaměstnání. Zpracovává audity v oblasti rodiny a profesí, obcí a firem přátelských rodině aj. Jsou součástí mezinárodní sítě Family Platform, www.familyplatform.eu (účast sedmi universit EU).

Aktuální projekty – téma plodnosti, evaluace příspěvku na dítě, 20 let zákazu násilí ve výchově dětí, mezigenerační vztahy, genderová oblast, otázky péče o dítě.

Na pravidelných měsíčních setkáních v Institutu jsou probírána aktuální témata, Institut je mj. pořadatelem čtyř mezinárodních kongresů v rámci EU.

2. Vedoucí projektu **Ing. Lukáš Tomko** seznámil zástupce Institutu pro výzkum rodiny s hlavními body projektu FCHSK Nové formy individuální péče o děti do 7 let věku nerodičovskou osobou. Současně představil jednotlivé členy české skupiny a jejich působení v projektu.

3. Panelová diskuse účastníků setkání

Diskutované oblasti:

– Potřeba hledání dalších alternativních forem péče o děti v ČR, výsledky sociologického průzkumu v rámci projektu (celospolečenský tlak k návratu matek na trh práce, relativně zvýšená natalita, nedostačující kapacita v kolektivních zařízeních péče o děti, omezená nabídka služeb péče o děti, rodiče, pokud jim to ekonomické poměry dovolují, dávají přednost individuální péči o děti)

- Aktivity projektu – propagace nových forem péče o děti, napomoci legislativní úpravě, odborná pomoc budoucím poskytovatelům služeb péče o děti a rodičům

- Problematika ostatních alternativních forem péče o děti v Rakousku a ČR – podpora státu, kvalifikační předpoklady, finanční dostupnost služby pro rodiče – konkurenceschopnost služby, daňová odčitatelnost nákladů na péči na dítě, zkušenosti z rakouského prostředí (pokud náklady na službu ponese jen rodiče bez podílu státu, přes všechny klady služby, rodiče budou raději volit kolektivní zařízení).

- Stát by měl zajistit, aby nedošlo ke kompromisům, jedná-li se o kvalitu péče o děti.
- Otázka tvorby legislativy v oblasti nových alternativních forem péče o děti.
- Čerpání zkušeností z rakouského prostředí - je-li ve společnosti rozpor mezi realizovanými a skutečnými zájmy rodičů v péči o dítě.
- Zájem rodičů o zkrácené pracovní úvazky.
- Nové trendy v řešení finanční stránky péče o dítě - v rakouské společnosti diskutované téma (zda rozdělit určené prostředky přímo rodičům, aby si zajistili péči o dítě podle své volby, zda ponechat větší část prostředků, které jsou směřovány do rodin a menší část na zřízení nových míst v zařízeních – volá se ale po navýšení míst v MŠ, zda realizovat model nákupu služby péče o dítě na vydané poukazy (model z Hamburгу).

3. blok 12:00 – 13:00

Rozhovor s Mgr. Ines Anger-Koch, předsedkyní Vídeňského spolku rodin (Wiener Familienbund), členkou obecní rady a poslankyní vídeňského zemského sněmu

Místo konání: restaurace ADAM, 1080 Wien, Florianigasse 2

1. Vedoucí projektu **Ing. Lukáš Tomko** představil paní poslankyni hlavní body projektu FCHSK Nové formy individuální péče o děti do 7 let věku nerodičovskou osobou jako nástroj odstranění překážky pro vstup na trh práce a zdroj pracovních příležitostí ve Středočeském kraji. Uvedl důvody pro čerpání zkušeností a inspirace z rakouského prostředí pro zdárnou realizaci projektu.

2. **Mgr. Ines Anger-Koch** podala účastníkům setkání informace o situaci v péči o děti ve Vídni. Největší podíl dětí v hlavním městě Rakouska navštěvuje veřejné mateřské školy, menší část privátní školky, rozšířená je služba Tagesmutter. Na základě politického rozhodnutí přede dvěma roky je pro rodiče stanovena povinnost zajistit poslední rok před vstupem dítěte do školy jeho docházku do mateřské školy (současný problém s kapacitou školek a kvalifikovanými pedagogy, do budoucna by učitelky v MŠ měly mít vzdělání na vyšší úrovni, což by jim, v případě potřeby, ev. umožnilo plynulý přesun mezi pedagogy na základní školu). Otázka finančního krytí je v jednotlivých zemích řešena odlišně, např. ve Vídni je péče o děti ve školkách zadarmo. (Výhody pro dítě i rodiče, dítě se setkává poprvé se školním systémem ještě před zahájením základní školy.)

13:00 – 14:30

Přestávka na oběd, závěr studijní cesty

Závěrečné vyhodnocení studijní zahraniční cesty.

Účastníci vyjádřili kladné hodnocení celé akce, vedoucí projektu **ing. Lukáš Tomko** poděkoval Prof. Dr. Günterovi Danhelovi, řediteli IEF za výbornou přípravu, organizaci a realizaci studijní cesty účastníků projektu do Rakouska. Zdůraznil, že Institut pro manželství a rodinu (IEF) je pro úspěšnou realizaci projektu stěžejním partnerem, a to především díky bohatým zkušenostem s rodinnou politikou a šíří kontaktů nejen v Rakousku, ale i celé EU. Prof. G. Danhel přislíbil další spolupráci při realizaci projektu.

16:30 - Odjezd z Vídně, příjezd do Prahy ve večerních hodinách.

Zapsala: Milada Vernerová